

N:o 62.

Af Herr Ola Andersson: Om anslag till pensionering och pensionsförhöjning för vissa afgångna folkskolelärare och lärarinnor m. m.

Pensionsregleringar hafva tid efter annan skett ej allenast för statens embets- och tjänstemän, utan ock för deras enkor och oförsörjda barn. Hafva några stått i en ogynsamare ställning än andra med dem likstälde, har man åberopat beviljade förmåner för bättre lottade likar och erhållit förbättring.

Då så är förhållandet läser man ej kunna undgå att erkänna skyldigheten att äfven bereda någon pensionsförmån åt de sannolikt ej många ännu qvarlevande gamle folkskolelärare, hvilka afgingo före den 1 Januari 1867 och som i öfrigt på nu gällande grunder dertill skulle kunna blifva berättigade, samt derjemte något större pension åt dem, som afgått medan de utgående pensionerna voro vida mindre än hvad genom senare beslut blifvit förhållandet, eller afgått under det åldersbestämmelserna voro strängare.

Att åstadkomma en utredning i fråga om antalet af de äldre som alls icke erhållit pensionsrätt, utan insamlande af uppgifter särskildt för detta ändamål, är icke möjligt, då intet material härtill läser finnas, hvar emot i fråga om de senare kategorierna ledning kan hemtas af följande

mig på begäran välvilligt lemnade P. M., som jemväl redogör för de föregående besluten i detta pensionsärende.

P. M.

angående folkskolelärarnes pensionsinrättning.

Pensionsinrättningen stiftades genom Kongl. Förordningen och Reglementet den 30 November 1866, trädde i verkställighet den 1 Januari 1867. *Lärare eller lärarinna, som före nämnda dag lemnat sin befattning, har således icke kunnat komma i åtnjutande af pension.*

För pensioneringens upprätthållande hade Rikets ständer anvisat ett årligt anslag på ordinarie stat af 30,000 kronor.

Lägsta delaktighetsbeloppet för hvarje tjenst motsvarade dåvarande minimilön 400 kronor. Hel pension utgjorde tre fjerdedelar af det belopp, hvarför delaktighet vunnits; således i det stora flertalet fall endast 300 kronor. Afkortad pension naturligen ändå mindre.

För erhållande af hel pension erfordrades att hafva uppnått *sextio års ålder* och räkna trettio tjenstår, deraf minst tjugo såsom ordinarie lärare. Den som uppnått femtiofem lefnadsår och räknade tjugufem tjenstår, deraf minst tjugo såsom ordinarie lärare, kunde erhålla afkortad pension — till belopp beroende af lefnads- och tjenstårens antal — *utan* betyg om obotlig sjukdom och oförmögenhet till vidare tjenstgöring. *Med* sådana betyg erfordrades för erhållande af pension endast tio ordinarie tjenstår; och erhöles i sådant fall hel pension, derest lefnads- och tjenståren sammanräknade utgjorde nittio; för hvart år som brast skulle afkortas en procent af hela pensionen.

Pensionstagare, hvilka åtnjuta pension efter dessa nu anförda, under de sju första åren af pensionsinrättningens verksamhet gällande bestämmelser, qvarlefde vid 1883 års slut till ett antal af 107. Sammanlagda beloppet af dessas årliga pensioner utgjorde 28,324 kronor 50 öre; och var detta belopp sålunda fördeladt:

1 å	427: 50.
40 å 300 kr.	12,000: —
66 å lägre belopp, vexlande mellan 294 kr.—177 kr.	15,897: —
	<hr/>
	28,324: 50.

Med år 1874 inträdde den förändring, att på grund af Kongl. Kungörelsen den 2 September 1873 minimilönen och dermed äfven lägsta del-

aktighetsbeloppet för hvarje tjänst höjdes till 500 kronor, hvilket ock hade till följd att beloppet af hel pension blef minst 375 kronor och afkortad pension i förhållande derefter.

Dessa bestämmelser egde icke bestånd längre än tvenne år, 1874 och 1875. Från denna tid qvarlefde vid 1883 års slut 41 pensionärer, för hvilka den årliga pensioneringssumman utgjorde 13,995 kronor sålunda fördelad:

18 å 375 kr.....	6,750: —
23 å lägre belopp (mellan 367: 50—240 kr.)	7,245: —
	<u>13,995: —</u>

Genom Kongl. Kungörelsen den 15 Oktober 1875 bestämdes, att hvarje skoldistrikt skulle vara förbundet att för hvar och en af sina ordinarie folkskolelärare-tjänster i pensionsinrättningen ingå efter det högsta lönebelopp, hvaraf lärare på grund af tjänsteålder, enligt gällande författning eger komma i åtnjutande, således för närvarande 600 kronor. Beloppet af hel pension har på grund häraf från och med 1876 utgjort minst 450 kronor. För bestridande af den härigenom uppkommande ökade utgift för pensioneringen höjdes det årliga statsanslaget af 1875 års riksdag med 125,000 kronor eller till 155,000 kronor.

Från året 1876 qvarlefva 44 pensionärer, som tillsammans uppbära i årliga pensioner:

19 å 450 kr.....	8,450: —
24 å lägre belopp (432 kr.—210 kr.)	8,273: 50.
1 å	100: —*
	<u>16,823: 50.</u>

Från och med 1877 vidtogos enligt Kongl. Kungörelsen den 24 November 1876 i vilkoren för pensions åtnjutande de förändringar, att lefnadsåldern för erhållande af hel pension nedsattes från sextio till *femtiofem* år och för erhållande af afkortad pension utan obotlig sjukdom från *femtiofem till femtio år*, hvarjemte motsvarande lindring egde rum i vilkoren för erhållande af pension på grund af sjukdom, så att i detta fall hel pension erhöles, när lefnads- och tjänsteåren sammanräknade utgjorde *åttiofem* i stället för förut nittio.

Med anledning häraf höjdes anslaget till pensioneringen från och med 1877 med ytterligare 200,000 kronor eller till 355,000 kronor, med hvilket belopp detsamma fortfarande utgår.

* Detta låga belopp beror på ett särskildt förhållande.

Från åren 1877—83 funnos vid sistnämnda års slut 587 pensionärer med årlig pensioneringssumma af 259,609 kronor 80 öre.

Hela antalet pensionärer utgjorde vid 1883 års slut 779, med en årlig pensioneringssumma af 318,752 kronor 80 öre.

Stockholm den 25 Januari 1884.

Claes Westman.

Då vid 1883 års slut endast 107 qvarlefde af dem, hvilka på grund af 1866 års riksdagsbeslut och, innan pensionen ytterligare höjdes, erhöilo pension, lärer man deraf kunna sluta, att antalet af de ännu tidigare afgångne och äldre icke kan vara synnerligen stort. Vill man nu bevilja dessa en väl behöflig hjälp, torde man kunna göra det genast, utan vidare utredning än den ledning häraf kan hemtas, och då får man genom deras ansökningar, utan att besvära någon annan, den behöfliga uppgiften. Att beslutet då redan är fattadt, lärer i fråga om statsutgiften icke betyda mycket, och i hvarje fall kan knappast någon förneka billigheten häraf.

Jag vågar icke sträcka min begäran längre, än att dessa må erhålla en årlig pension af 250 kronor, hvilket Riksdagen nog skall vara villig att något förhöja, sedan antalet af dessa blifver känt.

För de förste af de i ofvanintagne P. M. upptagne afgångne lärare föreslår jag en förhöjning af 50 kronor och för de dernäst utaf 25 kronor, hvarigenom i regeln en skilnad mellan dessa efter de olika besluten redan till pensionen berättigade skulle komma att ega rum af 50 kronor, som jag medgifver kan vara berättigad af det skäl, att de tidigare afgångne i allmänhet genomgått en kortare och mindre kostsam utbildning.

Derjemte anser jag vara fullt rättvist, att de från och med år 1877 nedsatta åldersbestämmelserna komma samtliga afgångne folkskolelärare och lärarinnor till godo.

På grund häraf får jag vördsamt föreslå,

att Riksdagen må bevilja ett årligt anslag af 25,000 kronor på ordinarie stat, att jemte det nu till folkskolelärares och lärarinnors pensionerande utgående anslaget och den deraf samlade fonden användas dels till pensionering med 250 kronor årligen åt före 1867 af-

gångne lärare och lärarinnor samt dels till förhöjning för tidigare afgångne af de redan pensionerade, på sätt ofvan är angifvet, äfvensom i sammanhang härmed besluta, att de från och med år 1877 gällande ålders- och öfriga bestämmelser, såsom vilkor för pensions erhållande, skola gälla i fråga om pension för alla afgångne folkskolelärare och lärarinnor.

Stockholm den 26 Januari 1884.

Ola Andersson.

Häruti instämmer:

Lasse Jönsson.
